

ETUDE DE DEVELOPPEMENT DES OASIS SAHELIENNES (EDOS)
EN REPUBLIQUE DU NIGER

**Asaddawa wan əssəyri n makkasan ən tənfa wan
agama wa yəqqalan taggast d ənnəkud : imədlan
win ticogas**

Juillet 2007

AGENCE JAPONAISE DES RESSOURCES VERTES (J - GREEN)

Élaboré par l'ONG ADA dans un cadre contractuel signé avec EDOS

Təzzugəst

I.	Annahayât ən təfira	02
1.1	Ənnizam wan mədlan	02
1.2	Tikarsiwen tan taggast d ənnəkud I imədlan.....	02
II.	Tənrəwit tas tamarudin mədlan.....	03
III.	Əşşəbala n əməndin ənəđlan.....	03
IV.	Awa yaddewan d əməneđin ən mədlan.....	03
V.	Təbillant d əməndi n mədlan.....	03
V.1.	Tinaden tin madas tintaggust d ənuskud I imədlan win tiwgas..	03
V.1.1.	Tataten tin təhun mey ileadawan.....	05
V.1.2.	Tiwaynawen ən dāggâr win tiwgas.....	05
V.1.3.	Iyallan win təhun.....	07
V.1.4.	Taytəst tan əzənzən n annabat.....	09
V.1.5.	Tifənyəla.....	10
V.1.6.	Tasər mey zay	11
V.2.	Tiwalen tin mâdas tin tageyət d ənnəkud i imədlan win tiwgas	12
V.2.1.	Təməwit tan əzəmmuzəl n əlmukrazân d anabal n əşkan dâý tasnawen.....	12
V.2.1.1.	Alkad ən masnât wan 1.....	12
V.2.1.1.1	Alkad wa n masnât n igi n olmukrazan.....	14
V.2.1.2.	Əssənbal.....	16
V.2.1.3.	Akaraz.....	17
V.2.1.3.1.	Ekađ wan masnât n anabal n əşkan.....	17
V.2.1.3.2.	Ənnəsixatân molnin fel igi n dâši əlâyân.....	19
V.2.1.3.3.	Əzzəwəfân win anabal əd taggast dâý edutân.....	23
V.2.2.	Tedawla ta n arssəl	26
V.2.3.	Əketəb fel akaraz n əşkan wan xasil	28

Təzzugəst

Dây Nijer, olməxsud wa dâÿ tamatten annabatân əd wədlan yâmôs taqqaft məqqnât dâÿ elan – wira, fellas iləmzan meÿ annabat yafâr ebətti, wər d – yewey ar mannaten tin ənmantasrin d erk maggdu win tâgzin ayalak i imədlan nâsân.

Amadal as t-yâşşəka annabat ad yillenk, yaqqam wən əla əssahat, yəfət-tu adu d’aman win irlân.

Dây əddəmulât ən təzzurt-tây, əlxəkem wan Nijer, kominan əd kəl – tədhəlt (fəmjetan əd tinəmənnəka) win əbdâdnin fəl tətitt n agâma as d-ətawayan tedhəlt – nâsân fəl ad yəlkəÿ šawaš d ədeləgu zal ən tâwəatte.

Əddəlil n ənki a fəl du – tətwanzaw masnât tan sahel ən taqqalât jaggast d ənuskud ən mədlan win taha tətitt (EDOS) əs yələlt n âdâg wa yənnəttafan d əhənzazəÿ dâÿ adşÿ wan Tawa (DRE). Əgmayân dâÿ ənki təffa n tədhəlt i kəl agawa fəl taggast d ənnəkud ən mədlan win tiwyas dâÿ daggân win dâÿ əşyalân ayalak win ze əgrəconin masnât ta tahât sadad-wa.

I. Annahayât ən təfira :

1.1: Ənnizam wan mədlan :

Ənnizam wan mədlan : Awa təsarnat ta təqqalât tikarsiwen sin igin tənfa s mədlan win âhân əşkan meÿ annabat təginyyâk tāmâtte təssîntay-tan əd fərgan meÿ aggal (tassaq ta n əlməsəsud n annabat n âmadal d ənəzəÿ).

Ənnizam-way yəsîntây tarrâÿen fârşinin :

- 3 anabal n əşkan fəl igin tənfa əşkan win əsəÿri əd təməkwət ;
- 3 anabal n əşkan fəl osəÿət nâsân (anabal n əşkan fəl goggazan ən fərgan meÿ tiwyas, dâÿ farÿÿan) ;
- 3 anabal n əşkan fəl taggast ən fiwgas (anabal n əşkan dâÿ goggazân ən fiwgas, fəl ad imananz izuyaz win əgmadnin fəl âbâre) ;
- 3 fəl taggast n annabat wa d-yənabbayun gâr – es əd man- net ;
- 3 anabal n əşkan win taggast (igaggulân d əşkan win ewuray n ədu).

1.2. Tikarsiwen tan taggast d ənnəkud I imədlan :

Ǝdâg-wa xər âmos ar tidawat ən təmsurten tin əgmadnin fəl eməndi n âmadal wan rirogas, əlkâmnât I tazak d əzzərəf n âmâdal wən əgmeɖnât ar fəl tagegast n amadal dâɣ ahluk n adu, akonak, d əssəssusin net (ənnəkud i as) əs təməwit tan masnât əd madas.

II. Təməwit ta s tāmardin mədlan :

Ǝlməxud tiwa eməyətəs ta s tamanelin məɖlan yâməsâ əššin əššəbaban.

Ǝmrəšši (səlash) wa d- yətaway n aman n akonak d adu əknânin əssarəcat, igannatân n âmâdal ədwəgdəmân əzzar əwziwəzân.

Ebat ən dâgeɣan meɣ ifəlsan win d- əbrajjatnin, awəyân – tan aman (win esel) meɣ, adutân (abaraz).

III. Əššəbabân n əməndin ənəɖlan :

Ǝššəbaban win azzarnin əsnatât tebelawan a môsân :

- Win əqqalnin timira (mannaten, ikonakan d aduytân win əssəxatnin) ;
- Win yətâggu ag – adnin (taggayen n igi n tawgas, eqqadan win əsuf, erk agayak d ayatas n əškan wər wəla ərasil,...).

IV. Awa yaddewân d əmrendi n mədlan :

1. Ǝhalak n əwəzəɣ wa tâha tənfa (amadal),
2. Eras n aman dâɣ âmâdal,
3. Afanaz ən tənfa tan tiwgas d âhâre meɣ aggal
4. Eməstəgga ən nəsgəma

V. Təbillant d əməndi n mədlan :

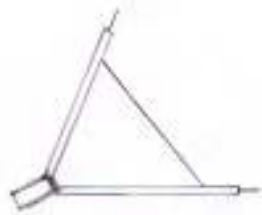
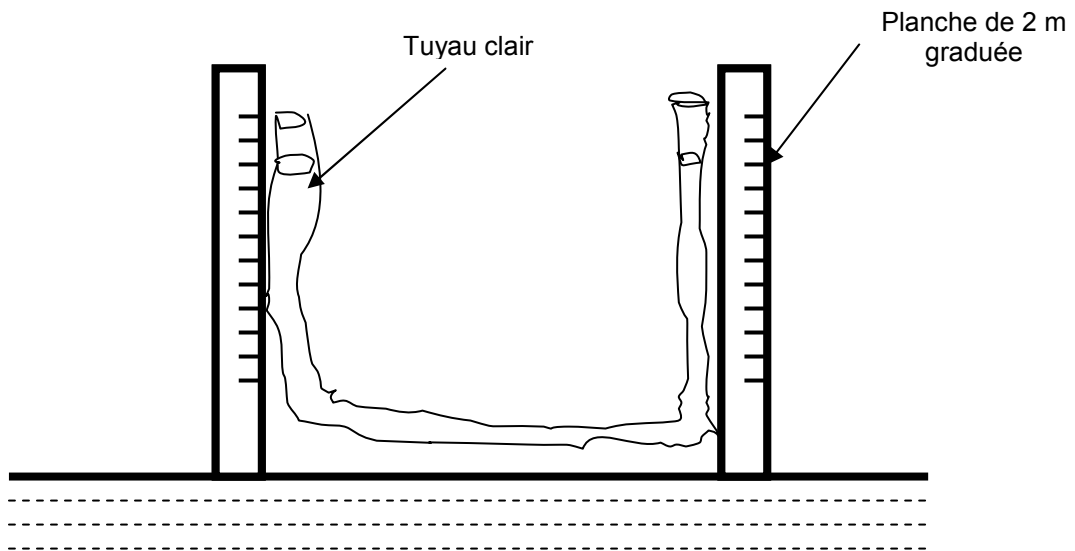
Esnatât tənaden a yorgazân dâɣ əzayz-wa

V.1. Tinaden tin madas tin taggast d ənnəkud i iməɖlan win tiwɣas

Dsâyınâl tinaden əd təkasiwen tin əgmadnin fəl əkənni n dâggân əs mutag, win se əlkəgnin əssaxat n aman win konakân əd šelan fəl ad əsrəɣan amadal əqqəlan əššəbab wa ze 3 d yədwəl annabat gar – es əd man – net.

Ǝlməxsud – net yəqqân dâɣ əsənnəfrən ən təkarse meɣ təməwit d əzzənəfən tazak d âmâdal, ejəɣwəl ən təganziwen tin atwa šuššalatum dâɣ əfrəjjî n âdâg,

təmɾəwɪt n əʃʃəyəl amosnɪn səmnros səmnros, d alafad n ayənd əd təyrəbbet n âmaɖal.

Un compas

Une corde

Une pelle

une pioche

V.1.1. Tataten tin t̄hun mey ikadewân :

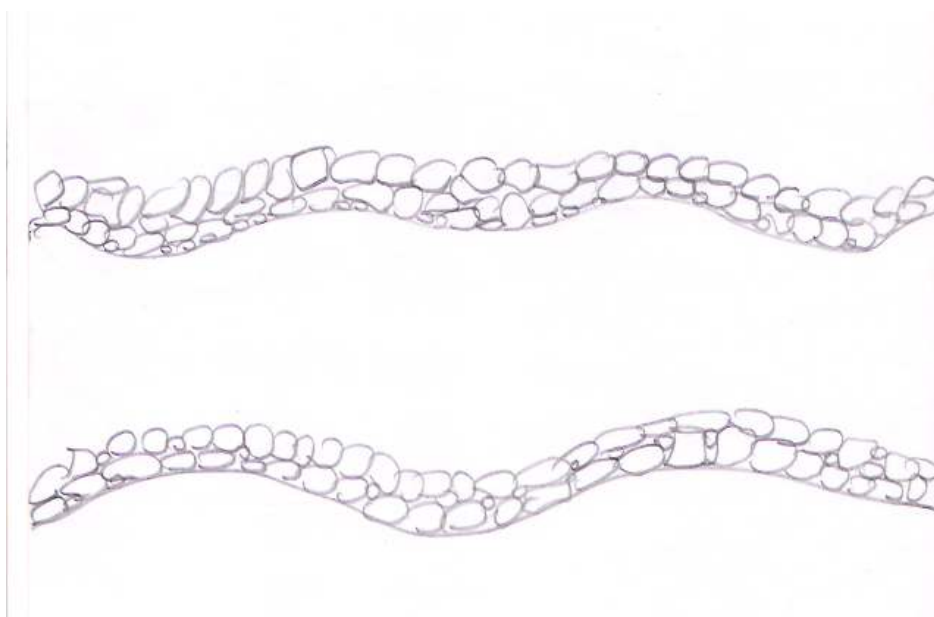
W̄ar am̄asn̄at ar takkoten tin ̄s s̄aballan̄an ayalak d ̄s̄š̄ebab̄an win d-
̄t̄awaȳan konak̄an fel m̄edlan win fangayar w̄ar w̄ela ̄dur (win tadagrast mey
tiḡef win ̄s ikademar – n̄as̄ar ̄ll̄an-tu), w̄ar ̄glen̄at ar es̄emm̄ed̄d̄es ̄n
kadew̄an ̄s fass̄an fel ̄m̄adal d̄ay l̄akkum ̄n takkoten.

Alwasa :

- tazagr̄at 30 cm
- alwas̄ar s ̄lm̄x̄enet 40 cm
- tazagr̄at t̄lk̄am I ofak̄en n ̄madal d edas – net.

Sadderan ̄n tataten tin t̄hun :

- Ez̄z̄z̄ekki n azzal n aman win š̄elan
- Afanaz n ̄ssax̄at nasan ta t̄m̄arraȳat ̄m̄adal f̄el ̄d ̄dm̄s̄an im̄zram
win tar̄ay f̄awala n aman n akonak win ̄š̄el
- Agaraw ̄n d̄agḡan f̄el amadal n ̄lmukraz̄an win f̄ergan ̄d tiwgas.

V.1.2. Tiwaynawen ̄n d̄agḡar win tiwgas :

W̄ar am̄asn̄at ar tikarsiwen tin t̄awagginin d̄ay d̄agḡan win ̄k̄k̄aln̄in f̄el taggast
– n̄as̄an d̄ay amaray n aman ̄n konakan d adu.

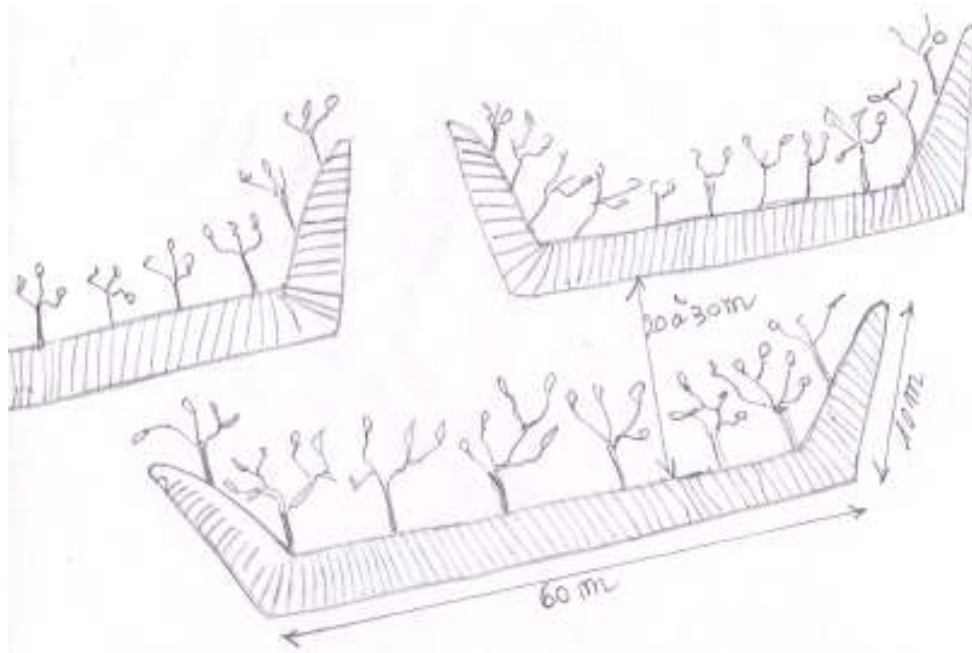
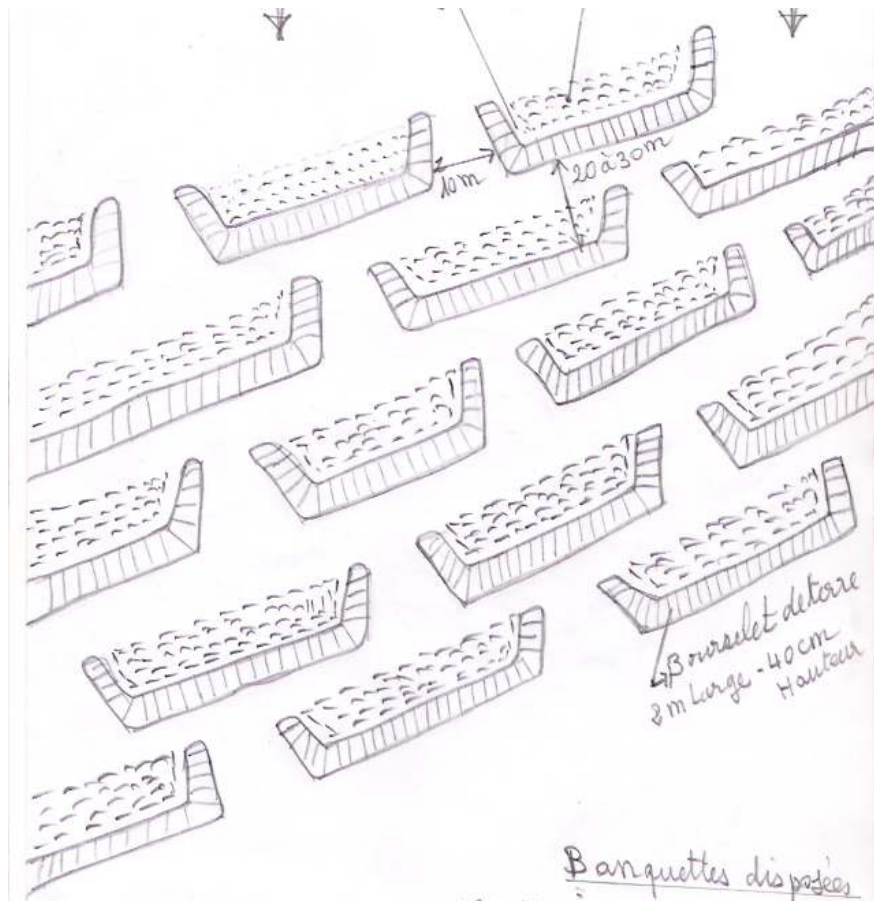
Ifassan as tâwagginât mey əs məšin, əgri ayalak tiwaynawen əlsâra kadewân mey wər əlsen amosân səmmos səmmos gaggalan, s əmmək wa s təgle təxrəbbet dâγ âdâg.

Əzzənəf – wa yətâwaggu fəl tasnawen tin əwarân kâdewan win fəl wər tədəggu tawagost. Ak takkot ad təyu fəl – as tawayne. Ənîmaggânât əs 20 cm ar 30 mətəran əlkamnât in azalol n âdâg. Məteran win səmmos (5) azzamin əs dat ən tawayne əgar tekle – ta.

- Tazzagrât c o m
- Taggoz (tazzagrât (20 – 70 cm) tazzagrât 2 m
- Tedde n imi (20 – 70 cm) tazzagnet 2 m
- Taymərt 10 m ak əyeyân (2 γəymmar)

Deranân ən təwaynawen ən mədlan əd tiwgas :

- 3 Abbag n aman win šelân d ettaf-nâsân
- 3 Esəryəs n iguz n aman win jənnewan mey ikənakan d azzal – nâsân dâγ yaryarân mey ifanyalân
- 3 Esədwəl n annabât d əkənni – net d iguz – net tənfa.

V.1.3. Iyallan win tēhun :

Wər anrosân ar takkoten əgânin fəl tēbillant d amaray n amaḍal wa əs – əs d-ətāwayân aman, siyyât fel idəbnan əd kaswarân.

Amaran ifassan as kanninat əs yəhun alkâmmis in tiyərgəwa.

Tihun tin maqqərnin ərânât tasəntit a ələqqam ən tataten mey titren, tin maceknin ad atwarzinat əkkarnât gâregare.

Tedde n tamaknət yəqqât əs mədlan d əzzənəf nasan əd tənəwit ta iyənsər fəl âdaban.

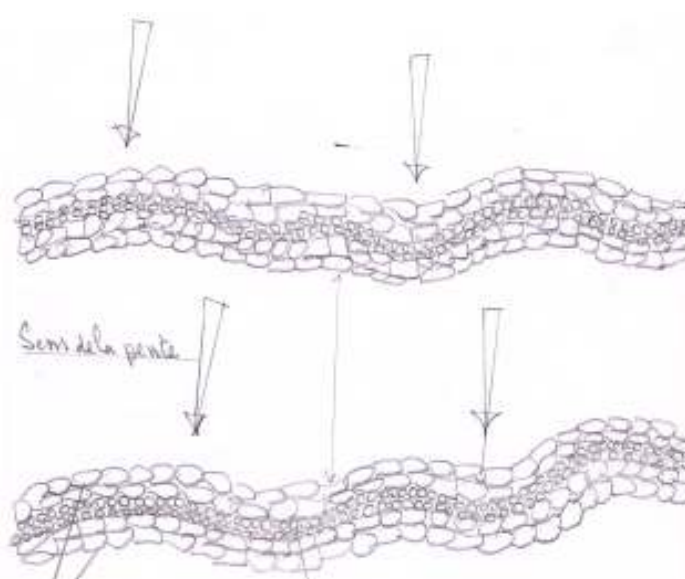
Teddiwen :

- Tazzagrât ta əs vasil : 50 ən cm
- Alwasa 30 ar 40 ən cm
- Tedde təlkâm I tənəyruft n âmadal. Tərkâf mey tərîmaytas s əlməxsud wa s təga təmokrut. Təzunt ta tākât ger jənyərura təlkâm i eras – n âdaban wa fəl əza əššəyəl.

Afalla n âdaban 3 ar 5 m, azədər-net 12 ar 20 ən mətər.

Deranân ən yallan win təhun :

- Esəlksy n azzal n aman win akouak fəl amadal dâyə ənki yamnât aššân wa s əhâllakân amadal s assasrâl n aman
- Esəryəs n əzuzəz n aman amadal
- Igin dâggan win âkân fanyalân
- Igi n tənfa dâyə tiwgas d əsəyət ən tahanint tan fanyalân
- Esəryəs n əsədwəl ən fayeyan əd təttit n annabat wa d-yənâbbayân gar-es əd man-net

V.1.4. Taytəst tan əzənzər n annabat :

Wərtamos ar takkoten tin təbəllan d əməndi n âmadal d ayşud-net wa d-ətawayan ən – əs aman n akonak şiyiyât fəl dəbnan win s yogar əgətti-nasân 3 to wər amsənât ər igin təgewit təyrâsât eyətti təga dâŷ-əs gədmət. Teddiwen – net sekanirât n tənəyurfe n amadal əd təyərura-net, amsənât egaggâl n əşkan.

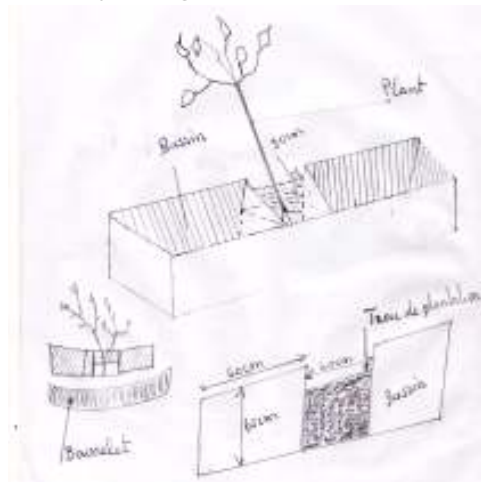
Garezân nasnât edâg wa ze dâŷ ənbəlan əşkan meŷ əlmukrazân, d agaytam – nâsrât (amutag win təkŵəl ənîmansân dâŷ əsəmtil yəlkam â əbadud).

Teddiwen :

- Tazzayrât ən mətəran
- Elwasa 0,60 ən m
- Tedde 0,60 ən m
- Ger təməkras m 1 ar 6
- Ger yəngəwra 4 ar 6 m

Deranan ən təyfəs n amadal :

- Afanaz d əsəlkəy n assaanât n aman win konakân d ekkas n assan dâŷ - san fəl əsəmmindi n âmadal
- Igin fanŷalân əd yaryaran meŷ tasniwen
- Igin tənfa dâŷ tiwgas d awa tanat – d – ignewellen
- Esəyəs n əsədwəl n annabat əd fayyân əd təttit – nâsân – harkid əşkan win du-nâbbaynin gar – essân əd man – nâsân

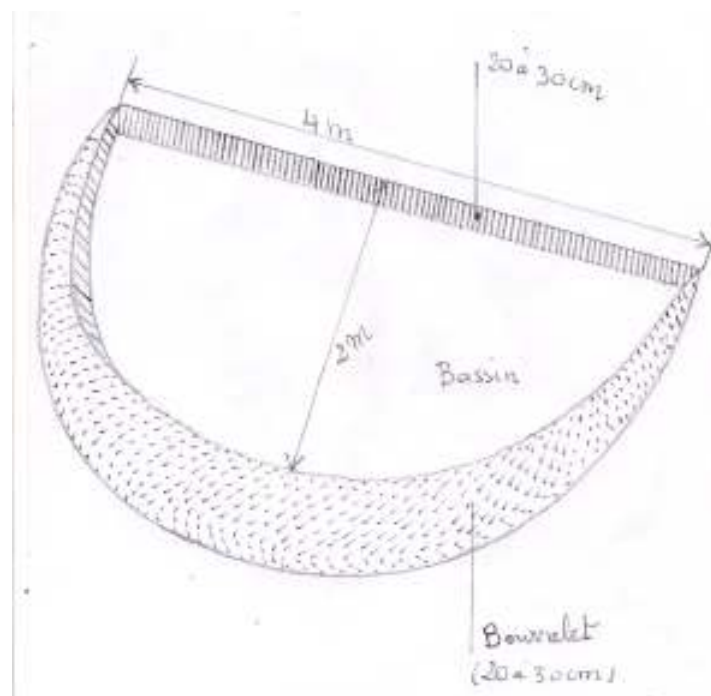

V.1.5. Tifənyəla :

Wər amosnât ar takkoten tin tâwaggin fəl tebillant d iyşudân win dutâwayân aman win konakân fəl âmadal wan sulan meý etayasmân we 3 wər ewed əyəttil net 3 % (3 tel tâmede).

Yamos əşşəyəl məyisân, yəgəan tənəgneft n aganna n tawəkit meý aganna 4 təllit yəgân tekle n afanyal yəgin gədmət dâý jəngəwra, tazzagnat – net d alwasa net əlkamân n əzzənəf n âmadal.

Yətarâk dâý - sân edâg wa se dâý ənfəlan əşkan dâý gâlegân d əbalwel yəgân tənəgruft ən agannan təllit. (Tənukey win s yəkna alwan əsəntit əlkâmân I əyənnun).

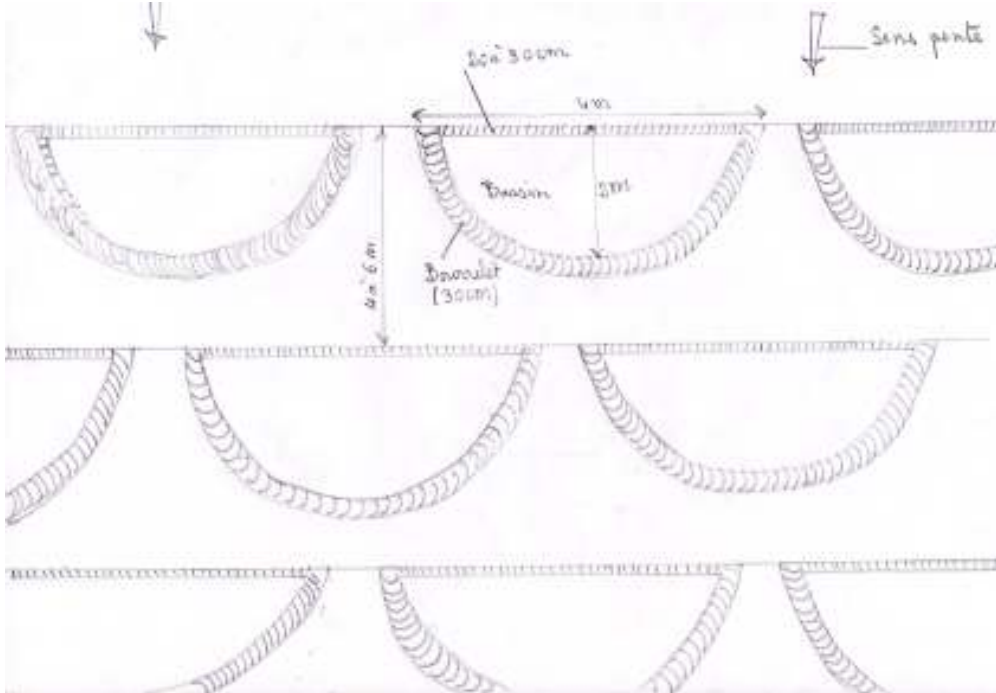

Teddiwen :

- Tasna : 4 m
- Tedawelantu âmadal : 30 ar 40 ən cm
- Tedele n tegewit : 20 ar 30 ən cm
- Ger dâgeyan n ak əgətti : 2,5 ar 4 m
- Ger təyəngərura : 4 ar 6 m

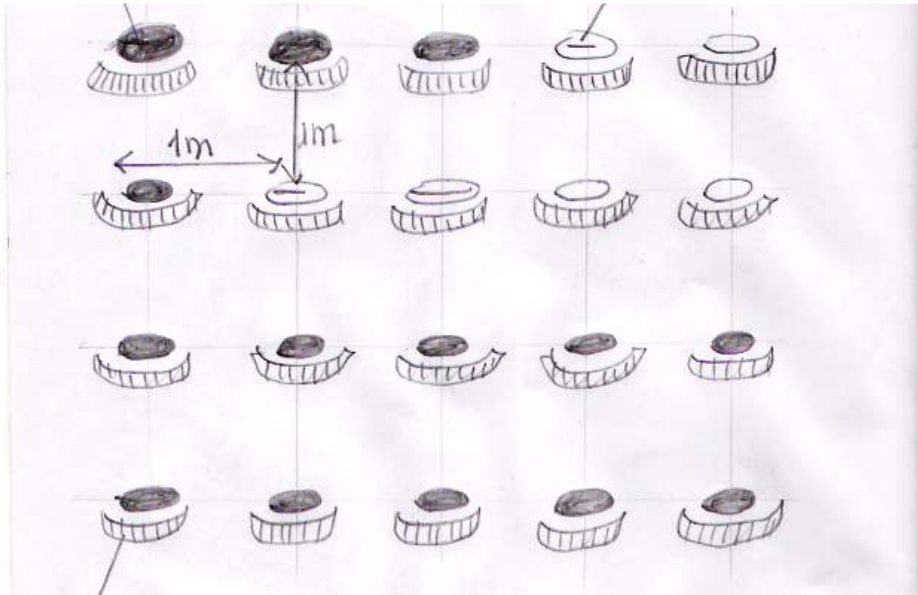
Annamod ən təfəngəla :

- Ewway n aman n akonak as əqqalân əşel ədhəgân ;
- Esəgət n aman win tâha tənfa i annabat d əlmukrazân (almât ən tâmert əndənât) ;
- Əssəkud I ayşud n âmadal wa ən – əs du- tawayân aman win konakân əd yəllan.

V.1.6. Tasər mey zay :

Wər tamos ar təkarse n alyadât ərəwât tâggin imagyakân mera tanfa ar s igi təgiwa dâÿ tâggin ayalak attayam tiwər aman çur əwelan dâÿ tiroyas. Alwasa n ak tegewit yâhâ çer 10 ar 15 ən akid tedde – net. çer təgiwa tasna – net tewâd n 1 ga esnat. Eças tesna tâÿ təfrâg əd təzrəÿ təlkəm I taryas n attayan (enâle, abora, goyeya d awa dər olan.) Sâÿ tasna n ayayâr ak aksar ahân-tu 8000 ar 10.000 ən təgawit əlkâmân I itəksan d əzzənəf n amadal mey tənəgruft – net mey fəl amattakâs. Tayəsəs ta du təgmadat imudaran ənta a yəfwaran dâÿ ak təyewit.

V.2. Tiwalen tin mâdas tin tageyət d ənnəkud i imədlan win tiwgas :

Wər amosnât ar əzzənəfan ən əlmukrazân əd rawân n annabat fəl ad tigat tamədint. Tənfə – nasnât wər tât – imos ar taggast n əşşəyəlân win ətwageyanin əs təsarsiwen tin mâdas.

V.2.1. Təməwit tan əzəmmuzəl n əlmukrazân d anabal n əşkan dâγ tasnawen.

Əmmək wa s ərgaznât tənuslen-tini da :

V.2.1.1. Iərgan win əsədwəl n əşkan :

Wər amosân ar edâg meγ eγarγâr wan aqqal n əlmukrozân γru anabal – nasan ad ədbəlân. Təhagit n əşkan wini təkam : təşşərədan win

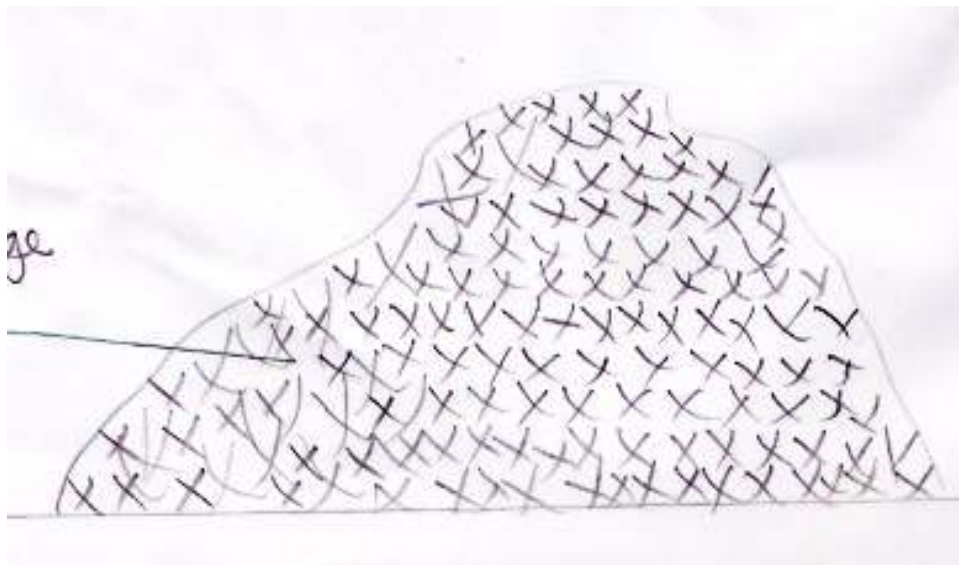
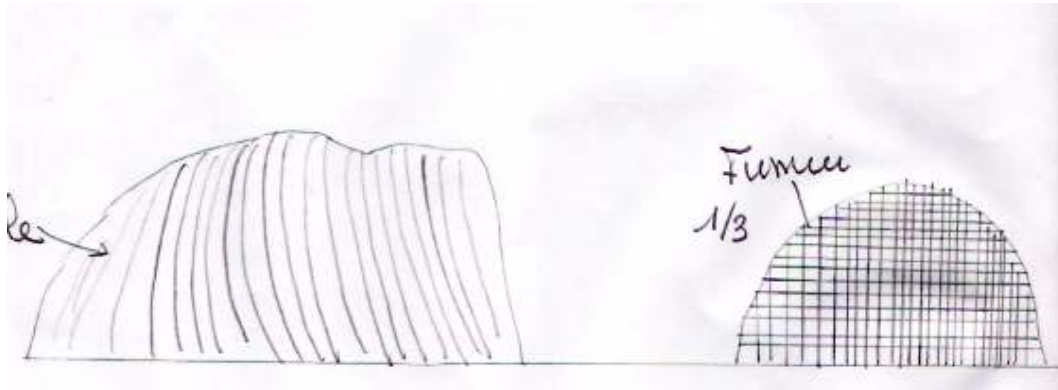
- Əzzənəfan (əzzənγar n əşkan win dâggalan tərmađ meγ win əs tazzây tadwla – nâsan)
  - Ərrəzəγ ən tasna ta s tətwagga tənfa
  - Tayəlift-nâsan (ašəšwi, allay ən ləmyan win nan taha tənfa, tayəlift nasân d awa dər dâñ),
  - Təhagit-nâsân təbaz γur ənnar ar γuni
- Dây ənki əlməxənd – was 2 tarrayen a yuas :

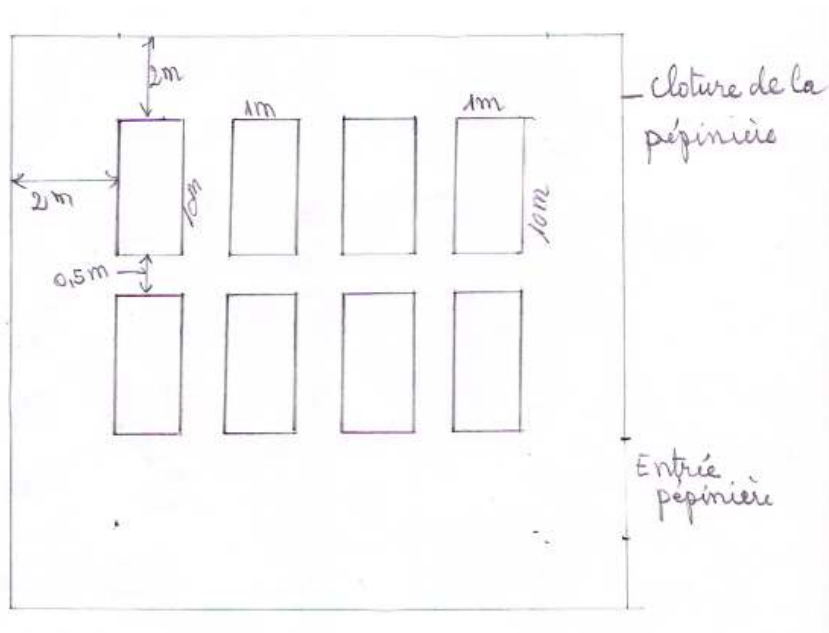
- Əmukrazân win faw :

Ɛgmadân fəl əššəyəlân n elan win se dâÿ əgrənan Ƴərman meÿ tannate əškan win se təkraz as wər əlen əzayəz wa se dâÿ tan- əsədrodan iman – nasan.

Dâÿ ənki dedâdân fərgan wini fəl əsədwəl n əškan fâornin.

- Essədwəl win wər nətihag : wər əlen alwara taggat, əlkâman I tamert wər nəffəruz, ahôzar edâg wa dâÿ ədâggalan əškan meÿ təsna ən təfnakât fall – asan.

**V.2.1.1.1. Alkad ən masnât wan 1 :
Təkarse tan əbədwl əška(tindəntəra)**

Ma za wəgu ?	Təmsurt ta za wəgu	Ma fel ?
1. Sənnəfrən n âdâg wa ze dâg ədwəlân əşkan	Eyayar yəgdân, egətti-net i netərân amadal saşrayan aman	Ayalas dâg tâzak tan ayşud ən âmadal ta ətâwayân aman n akonak
	Iyət n aman olâymın	Təffa n əlmukrazân aman oğâdnin
	Əs rəyis Iyuz net ek tāmert	Ənnəkud i tamattant n əşkan yru Əsəggəla - nâsân
	Iyət n annabat olâyan	
2. Esəmmutəg d əkənnin fanyalân	Aras ən fanyalân ən yurnan, ak Afanyalan ed əyəlu alasa n m 1 Cl 10 əs dazəyrat, əzzəzin yənnaw ən 0,5 m sar – cəran əydmest egətti	Esəyəl n annabat win əlmukrazân tiwər zəggər
	Ekənnin tarrayen dâymın d əşəİ molan təl əd ənnuləman yənneninu fel ad əgdəmân əyət n amadal	Ənnəkud i edas n aman win akonak əd win əşşəwi
	Akaraz n əşkan mey iyallan win adahay n adu	Ənnəkud əd təbillant d adu d aşşan – net
	Igi n ayalla yelân ədur yəssəxen	Ənnəkud i iyşudân win hərwan
3. Əsəmmutəg ən taki	Ətəkəntəki fəl ekkas ən kadewan Win maqqōmin	Fel əsəyəs n adanay ən tədəntəra tənnişg təyəsəs

Ma za wəgu ?	Təmsurt ta za wəgu	Ma fel ?
4. Ekkar ən mutag (tidənbəra algazân)	Esərtəg ən mutəg dâŷ ənnəkud I əddəkud n ak əyeyân : - âmadal ən tennan : 50 % ezəyəl 50 % taki - amadal wa tâha tənfa : 2/3 ən taki - amadal wamolān : 2/3 əzezəl, kad yara wər əyakermartây	Fel ad wəyrəra kermertay yəlân əmîkkanân
5. Ənabal n əlmukrazân	Ekkar ən mutag ŷur əluŷi əs kermartay, əs tatti šilat (tattin təmatunt əlmisal) Təgdəma daw dŷaz ŷəl ad ŷəŷŷəz attin – net amadal	Agaraw ən aggal molâr n əlmukrazân Ənnəkud i edâg wər dra wâla dâŷ gəffad
5. Ənabal n əlmukrazân (suite)	Əšəsi 2 tədənbəra yoyâdân 10 âdan dat anabal ən taki Əgmdan bəmzan əntenna dat anabal n əškan İlədlidan n ak tədəhbənət əd olwəfr n ârât ismadân Anabal 2 ar 3 dəqqayan, 1,5 ar 2 ŷəməkəs fel alwasa – nasən dəŷ gâregâre n əgbəd wan alyaz Bâdâr tidəqayən əs təsna n təki Šəšun kud iyraw ənki s assaxan agəz dâŷ kandarân	Fel ed təŷas adawal n annabat wan bennan Fel ənnəkud i adawal n annabat wa Bolay s iyət Fel ed yəknu agaggâl n əlmukrazân yəglu Səryəs tadawla Fel ma əzŷarân agbəf ən əšəši Ənkət I İŷudân fel əlmukrazən
6. Esəmməgəl ən nezərân	zəmməjjəs Agu tela s almmug yewadân 1,5 ar təzyzeyrât Kud dâggəlân əškan tətâkk tətâkka Dâŷ asan tele Šəšer tan takkəst d ayrı Əfnəz ayyad n əšəši d igət n aman tellit dāb əlmukrazân	Fel ad asənxen əlmukrazân Agəz əlmukrazân dâŷ təfuk Fel ad əŷin əlmukrazin tedawla təlât əd ən təlkwât Əŷəl i ikewan ad asrəŷai eder n âmadal Əttəf bəddug fel ad tirŷas tadawla n əlmukrazân Fel ed əfrəyan i iman nâšan dâŷ təlkasnât

V.2.1.2. Æssənbəl :

➤ Ænefren n əssənbəl

Tənefrant n əssənbəl molnīn, əknānīn, wa tâha təwəkke meɣ turna, tâmos allayan.

➤ Esənbəg n əssənbəl

Masnat ən tamert ta dâɣ ənâgɣu ak əlmukraz dat âlaq, šiyyât əşkan.

Yəfa ad ənnumədân arrawân n əşək as əɣwân fell-as meɣ meɣ ən əskan fel ad agaraw n əssənbəl molnīn (arrawân) ofa ekəmmi – nasân dâɣ âmadal.

- Ekkas, esəɣər d əşurəd ən tədəqqayən
- Ekkas wər amos ar aɣatas ən tədəqqaq dâɣ asub-net ger ibədâg wâla iqqûr.
- Tarrayer tin ekkos n arrawân n əşkan da :
- Ebəkki, esəffəqqi n ekab, esəlməɣ dâɣ aman
- As ətarakkasan dəqqayân ad İyarân dâɣ adu aɣâryâr ɣru 2 ar 3 âdan.

Tayəlift ən dəqqayân

İdəqqayân yâhâ ad ətîwankadân fel təfuk, iyənyarân, tizəlfen, əgjad əd krudarân d anta day olân.

Tənfrant n əzzənəfân

Tənefrant n əzzənəfân win igin əşkan təqqân dâɣ amadal (tənfə – net i əşkan neɣəlmukrayin) iban ənneyât ɣur tâmatte ta tənîfara d awa əturman ayalak fel anabal n əşkan (ezənzərənasân, taggəst nâsân, dalk).

Esəmməgni n dəqqayân :

Esəmməni n ak ədəqqay wa das – yətâwaeyin dat anabal – net yeqqân dâɣ təmüst – net

İdəqqayân win əssəxednīn (ifayagân, zalle əlmisal) təfrâgân ed tân təsənəgnīn dâɣ əzayəz – wa :

- S aman əkkusnin : as ofarân aman ewas, təzzəzəbban teyənt, əzzar tətəwəbənən ad tismad : ifagagân, idərənu, tazzayt, ɣalsele, əbərəy,
- Esəlməy dâɣ aman sammô dərîn : ad əgin əyil xsiyyât tâbəssay
- Tiwila : terrazze n takast n ədəqqay meɣ tidawt net : a tâha, tadayne.

Wəggad idəqqayan wər əyisân dâɣ əsəmməgni wələyyân, šilat ən jogala, meɣ təggart (tan makkat).

V.2.1.3. Akaraz :

Annahayât :

Akaraz : wər amos ar esədwəl n əškan fel tasnənen n əhənzəzəɣ fīlan s əzzənəfân n əškan meɣ annabat

Tikarsiwen tin əsədwəl n əškan dâɣ Nijər da :

- Anabal n əškan : Igi n əlmukrazân dâɣ âmadal, wənad âbanin tidənbəna əd gəffəd win alyaz (arras ən kewân d iyi nâsân dâɣ âmadal fel ad əqqəlan ənəzzer
- Anabal wan xasil : anabal ən dəqqayân dâɣ amadal ən fəyându gar essân əd man – nâsân.

V.2.1.3.1. Ekad wan masnât n anabal n əškan :

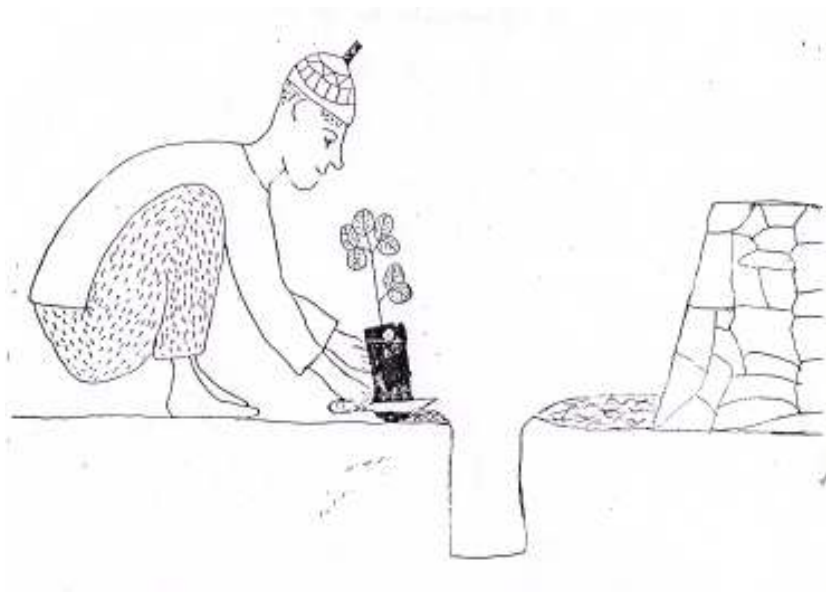
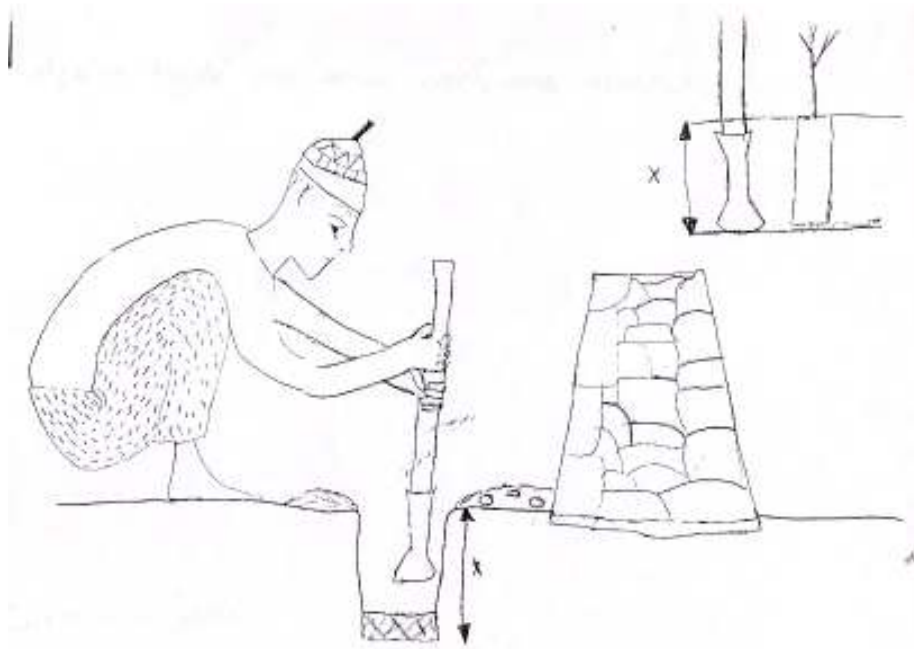
Ma ze nəɣu ?	Təməwit ta ze nəɣu	Ma fel ?
1. Eyazən təyiwa	Əs mutag n əhənzəzəɣ	Təgarit yaha ad zagrâta fel ad təkəkər tenetolt (30 x 40 cm)
2. Əzəwəziwəz n amadal wa d-yəymadân tiyiwa (tasənbəlt)	Amadal wa d-y əgmadân təgewit əd yətəwəwəɣ əs Təgsənīt meɣ təkətâm amadal sagana – net. Əkətəl I təhu tin maqqarnân ɣur anabal ən təgrin	1. Fel ed təgrəwân amadal yaggen anabal ən təyiwa 2. Fel əlmukraz əd yeyrəw edâg t-yənfân 3. Fel əd ədwəlân kewân n əlmukraz əs taryâst

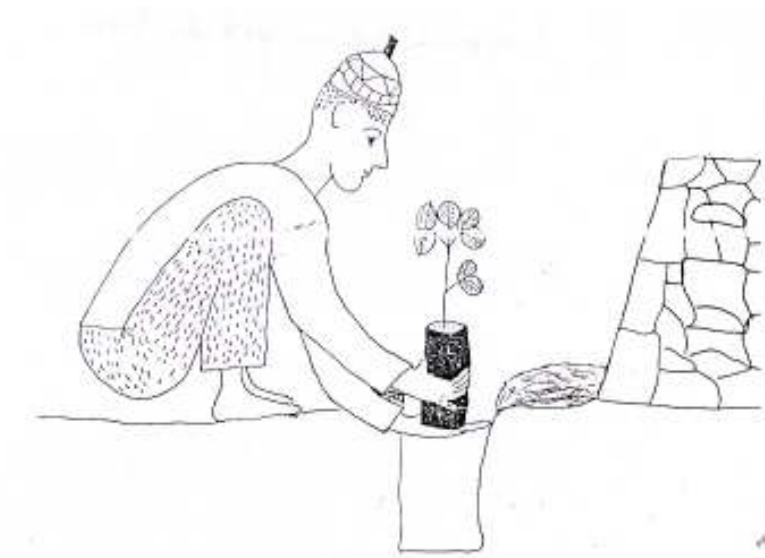
Ma ze nəyu ?	Təməwit ta ze nəyu	Ma fel ?
3. Abasaz n əgbəd əd tâya tardast 1 s azaclor	Əs šərbəta təwâlat	1. Fel adin ətasənfərân kerwân win ənmultalnin dâÿ âder n əgbəd (wan algaz) əzzar əzəÿəÿ dəffər anabal. 2. Fel ekkas n əgbəd n algaz əs tarÿast
4. Əÿdəmât agbəd dâÿ ader ən təÿwit	S əfus daw əgbəd	Fel ma tət naz təbluleq ən amadal Mey təzomit
5. Təgdəma aganna n əgbəd gur gâregâre	Əs šəbəta təwalât	Fel ad yogas ekkas n əgbəd tiwa Tarazze n təÿərit
6. Sansât amadal dâÿ təgewit dâÿ gâregâre təkəsaw algaz s əlluy	S əfus tən kədân i əkəm mi n təhun Tin maqqərnin	1. Fel ma təfnuz təzəmit 2. Fel əsəÿəs n elkas ən gəffəd wir algaz tiwər tarazze n ÿəzəmter 3. Fel ad əsrəÿan kewan amadal s əlluy
7. Ənbəlât təÿewit meÿ tanut s amadal meÿ tənəbəlta taddewât sagama n əlmukraz	Awəÿât du amadal əs təÿəmit Təkədân i təkem tin maqqornin Təššidəwân ta s âdâr	1. Fel ad əsrəÿân kewân amadal s əlluy 2. Fel ad yəgu əlmukraz adawal molân 3. Fel ma ÿəÿrâw adu edâg dâÿ əfrâg esəÿər ən kewân n əlmukraz

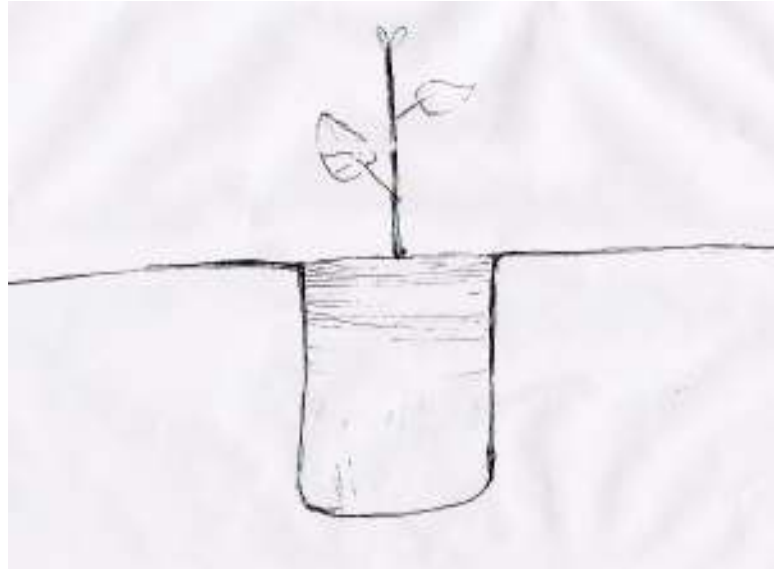
V.2.1.3.2. Ənnəsixatân molnin fel igi n dâši əlâyân

Igayaz	Ənnəsixatân win xasil	Əmme / tāmert ?	Ma fel ?
Asakat d agejay N əlmukrazân	<ul style="list-style-type: none"> Təzəylayân əlmuksazân 	Kud yâra əssa âdan dat əjəmməjwər	Ənnəkud i tayman
	<ul style="list-style-type: none"> Əskətat əlmukrazân (tizarâm əs win maqqəwin) 	Əşšin adan dat əjəmməjwər	Əyyât əlmukrazân win maccoksin ad ədwəlân Gâr-essân əd man – nâsân
	<ul style="list-style-type: none"> Tələmsərəmât əlmukrazân gur tedde win əgarnin 20 cm 		
	<ul style="list-style-type: none"> Təşşəşim s igət dəffa ak təsəyləyt 	Dəffər 3 aru âdum win Əlkamnin i təsəyləyt	Səyəsât esədwəl n əlmukraz
	<ul style="list-style-type: none"> Ta yərâm əlmukrazân dâ y Təfuk d adu yur əjəmməjwər nâsân d əsənsi – nâsəan, yofa Ad təjməjwərân əlmukrazân Ala q wa səmmidân. 	yur aggay - nâsân	Ənnəkud I tayman
	<ul style="list-style-type: none"> Əşyəlât əlmukrazân əs tər yət te 	yur əsəwər - nâsân	Ad wər təsbuyim əlmukraz
Əsakat d aggery N əlmukrazân	<ul style="list-style-type: none"> Tənfəsâm â əlmukrazân aman As tân – təssəwərâm əmutə g wa fel tan əl - təjməjwərâm 	A ze s tai –təjməjwərân da	Agât – es ešəwi yolâyân
Taqqoz	<ul style="list-style-type: none"> Əgât taytan əşkan tarâdât 5 m x 5 me y 4 m x 4 m fel əlmukraz win addewin 10 m x 5 m fel əlmukrazân win əsədwəl ə yayan əd əm 7 x m 1 me y 2 m x 2 m s ənetfər ar sârad netferân, ezazzâr ən səmmos 		şalşateyayâs s əlluy
	<ul style="list-style-type: none"> Taqqoz təyi wât awatay dat Anatal. <p>Teddiwen fel 30 cm x 30 cm x 30 Cm fel əradal</p>		Fel ad ebdəgânâl təyiwa s əlluy
Anabal	<ul style="list-style-type: none"> Kud yâra ad yâyân 70 ar 100 ən mm ən aman win alouak arwa tənbelam (əna 10 ən yunya) Dəffər 15 ən yuşşât ayyat Anabal kudeba ed telwân s aman Təyrədâm anabal dâ y addât ən 3 ar 4 âdan 		

Igayaz	Ēnnəsixatân win xasil	Ēmme / tâmert ?	Ma fel ?
Anabal	<ul style="list-style-type: none"> • Tənkədâm i ennəbaz n əlmukraz fel təltit – nâsân təlâyât Fel anabal n əlmukraz : • Ēgdəm əlgaz s ozadər • Təlkəmânan tazzagrât – net • Ēnkəd i taraze n təzəmit n Âmadal • Ēkkəs aššâsi as əyey- as ekkers Mân asnrəy amadal • Ēnbəl tanut • Tašâšwây - tât 		
Ēnnəkud d aggaz	<ul style="list-style-type: none"> • Ēyu efauyalân əylâynin əlmukrazân 	Dəffər anaba	Šəyət aman win əšəši
	<ul style="list-style-type: none"> • Ēkkos yelwa wər nola tənfa 	yur anabal mey ârât ən yâdân dəffər-əs	Ēfnəz ən mənkar
	<ul style="list-style-type: none"> • Šaggâr əššəyəl nâk wan əlmukrazân 	3 yəlila dəffər anabal	Fel – d təkəsây aššak
	<ul style="list-style-type: none"> • Šâssâr aššân ən təmədəlurt nâsân 	6 təlila dəffər anabal	Səmməynət əlmukrazân v
Igi n əlmukrazân Wəyyaḍ	<ul style="list-style-type: none"> • əyu əlmukrazân wəyyaḍ 	Dəffər ârât ən yadan m yafet	
	<ul style="list-style-type: none"> • 		

V.2.1.3.3. Ɛzzəwəfân win anabal əd taggast dâƷ edutân

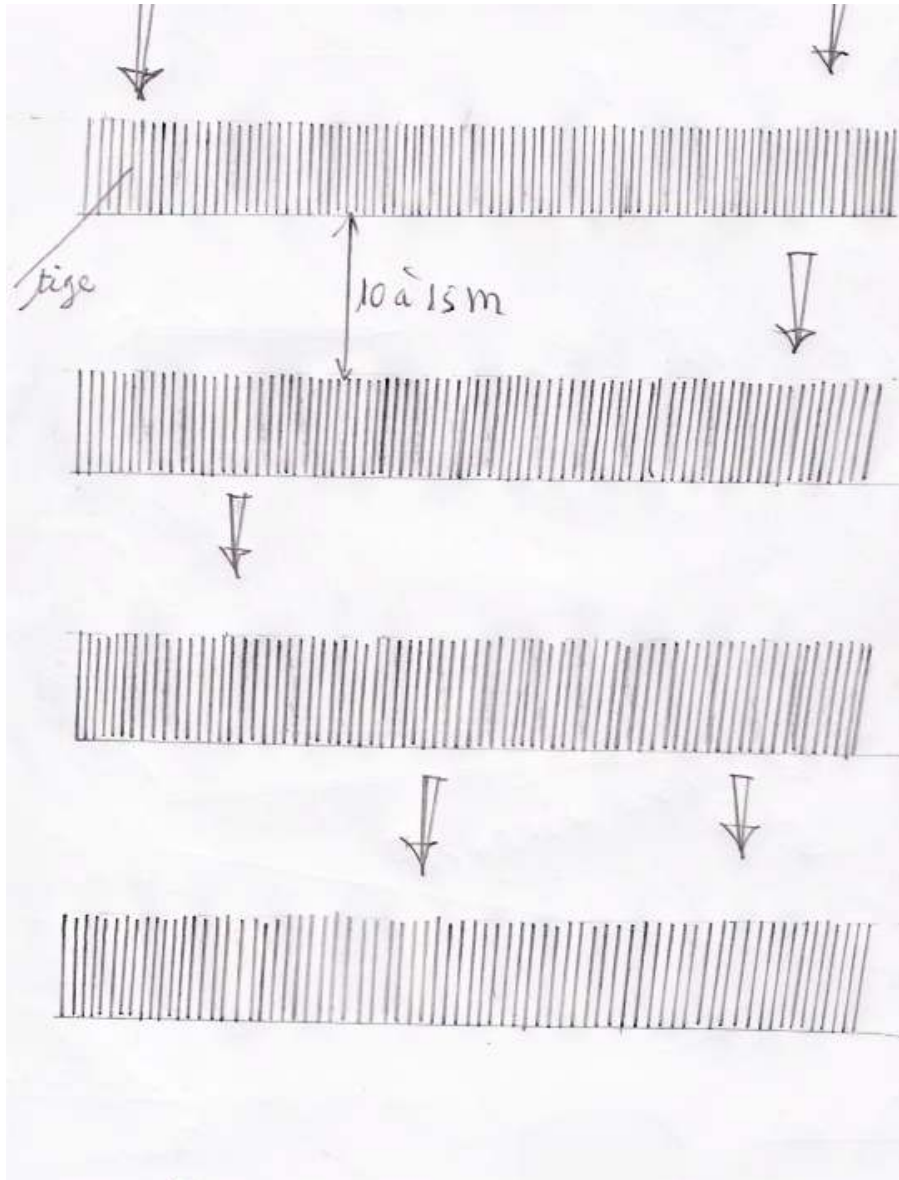
Wər âmosân ar tinaden n əlməsəsud tin tebilland d əbəjji d ayşud n amadal wa sər-əs du – tâwayan aman win akonak d əssaxât n adu fel taggast ən tasnawen tin fel tâgginât tiwgas, fel anazar n əşkan ;

Ɛlmisal : 4 ar 5 m Ʒa əlmukrazân əd 60 ən m ar 100 Ʒer dudad.

Ɛzzənnəfân n əşkan win danây-taba tənfa da :

Ʒaləlle, tazzâƷt, tamat, adaras.

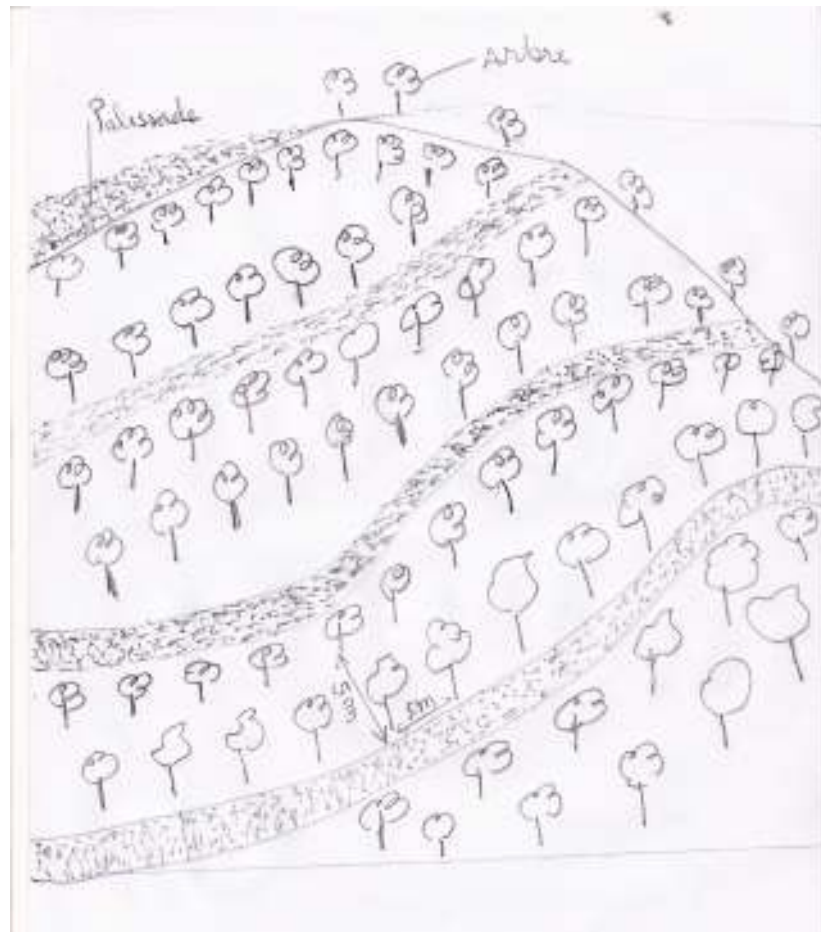
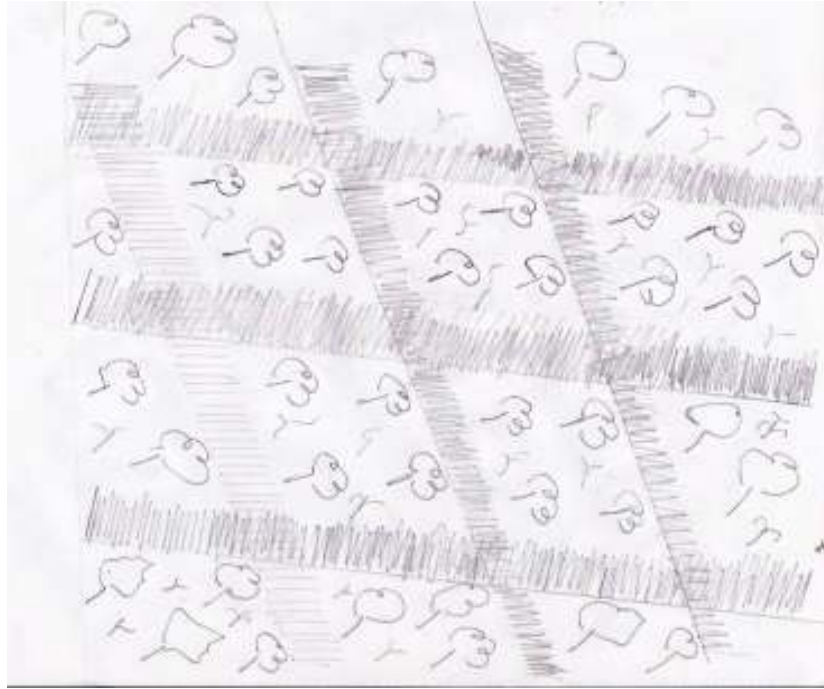

Təməkwət ən təfənyəla

Wər tâmos ar əzayəz wa dâγ tâwrex damnât tiyəfa ətwəqqənnat s əmmək – wa :

- Təməwit tan madas, ənta wər tâmos ar esəyti n agabal fel təγəfa meγ tîsuka dâγ eyədmat ən əmədig wa s yofa edu as yəqqât as adu yəγmât-du ak təsədək, ad tət wəsəylas təγəfut ayalla s ak əmədig, temaywit ta ga yallan tâhâ ger 10 ar 15 m, tazayrât – wasân təlkâm təməyruft n amadal.
- Təməwit tan musanan, ənta wər tâmos esəsswəci n mutag s əşkan d annabal əlmisal : 4 ar 5 m yer əlmukrazam əd dəqqayan s ətwəzar dâγ afenyal.

Ēškan win tâhâ tənfa əntini da : Ƴaləlle, Ƴazzuèyt, afazaq, adaras, d awa dər olan.

tiyyad tinaden ən əcasil :

əgin tənfa s ələmmuz :

Eqqan s ələmmuz :

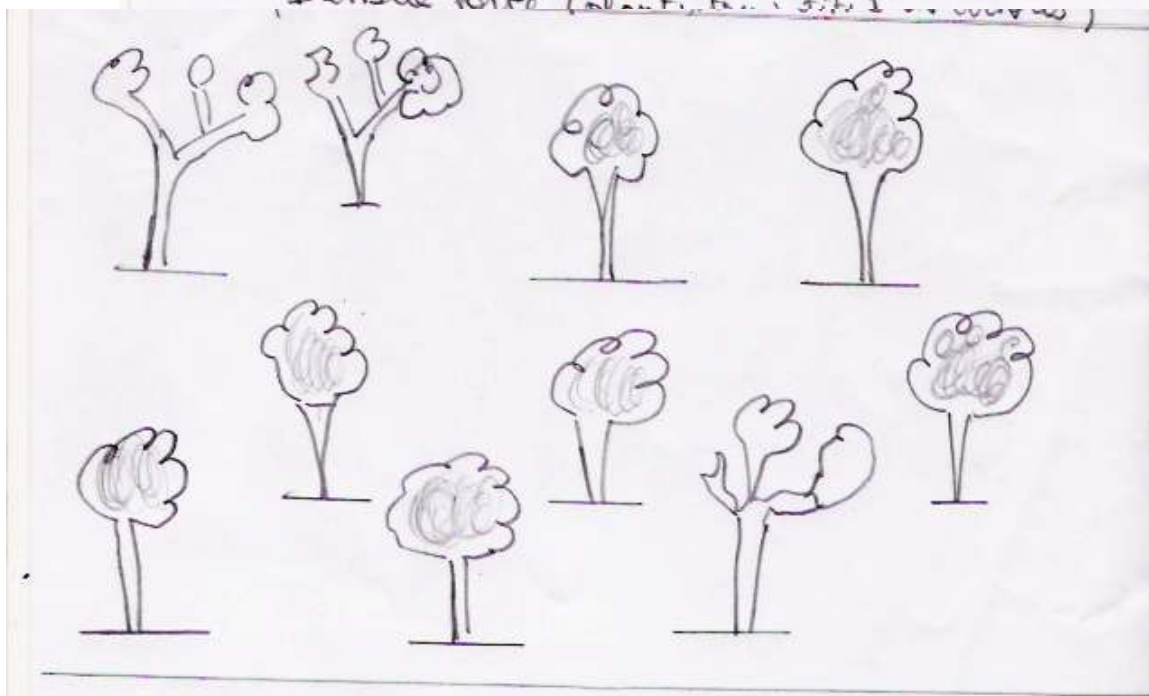
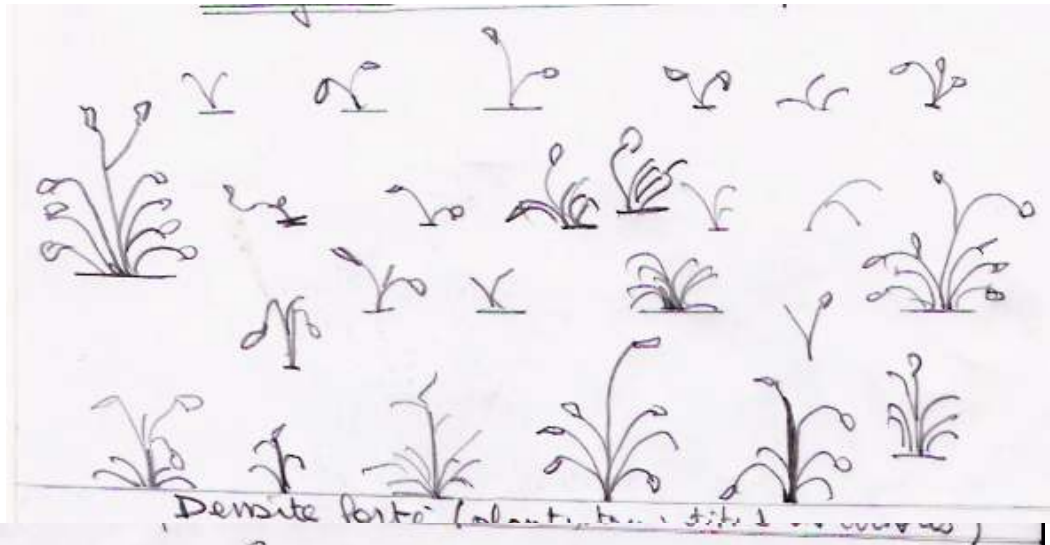
Wər âmos ar tēmawit ta s tâqqanân ayalak iməḍlan win yəsâyalat adu s ələmmuz fel ad ədur, azzakken fel tegfa dəffər ənki ənyəlân ayalak taki, tişuka aləmmuz, iməgyulaz ən fərgan əd tiwgas mey İyaronan dâḡ annabal, yəḡwəryəl fel tasnawen tin wər əlša ârât.

V.2.2. Tedawla ta n arssəl :

Ma tâmos tadarola tan arətəl ?

Tay tadawla wər tât – yâmos, anabay n annabb mey əşkan gar – esyân əd man – nâsân tiwər əfus n alyalim mey eg-adəm. Alaḡ əḡḡan kud yâra ag-adəm yawəy – du tedhəlt – net əs əmmək wa :

- S əsəcei n həwan s arrawân n əşkan, win ârân,
- S əsəmnutəḡ d akras n annabat dâḡ ləkkam ən zuyaz wəyyad
Taggast əd ənnəkud i annabat wa d-yənâbbayân gar – es əd man – net wər ənnəmadân ar :
- taggast n amadal əd tiwgas (adakay n adu),
- ešitin tənfa amadal ;
- esəḡət ən tənfa n amadal əd tēmədint;
- esəssəḡri d əsəssəḡri kel – agamo tansurten əd təkarsiwen wər wəḡḡa tin iḡin tənfa s ərrəzəḡ n âmadal.

Ma tâmos tənfa n ədawal n annabat ga – es əd man – net d awa tât – yəzlayân əd tan madas?

Əşək d – ədwâlân gar – es əd man- net	Əşək wa yətwanbayalân
Esək yəkrâzân dâý âslag əyyân	Kundâba yətwakrâz
Tikewen adâynin wəllen	Tikewen – net wər əlenât alqalowwa
Wər təkma ənanna	Yarâ əşşəyəl yâggen
Wər t – əkmenât turnawen	Əkmânât – tu tasnawen
Yəfrâg i anakad das – təggin hərwan	Yəkme anakad das taggin hərwan

Innar temawit ta s têtâggu taggast ən nezwân ?

Awa tel əyim əşşəyələr	Tamert	Təkarse ta s təga tənfa	ənnətijatân
Azalay ən nezerân	yur 15 ən maya əd 15 m jeni (âlaqwa s tēhâ magnem tiwgas)	Esənnəfrən n əzzəngâ Ədətakanda tətəfân eder net, s əməməgəgât əlmukratan (yur 12 m ger əşkan, 40 ar 50, n eşkah ektar	Ezənzər n annabat, esəgət n əşkan, isin Tənfa dagarena n əşkan, tamədint, taggast n amadal əd tiwgas
Ekkas n âdâg d əjəywəl	yəla	Agât I eneyər tifân sen tin se təgbəlnis təssəyləyâm - tu teyəwət tubdoq	Esəryəs n azalay n Əşkan win d - ənzarnin fel aggaz - nâsân
Esəmməgni n âyargâr Gəylâyân todra n əşəh	Əyat tāmərt tan konakân	Agât tegâze n 20 ar 30 cm ən tazzagrat mey aganyə n tafengalot təyləy əşək	Egeyaz n aman d ettaf - nâsân
Agât ayalla wa n aggaz N əlmukrazân əs mutag Wan əs təfâm	Dəffər əsənfəg ən tiwgas	Səyləyât əşkan – nawan Eyner mey eyalla ntəşuk Mey ayabal fel təggad nasân	Təggast dâyə ihəwan Əd bārarân

V.2.3. Əketəb fel akaraz n əşkan wan xasil :

Akaraz n əşkan wan xasil wər âmos esədwəl n əşkan fel tasnawen tin wər əlşa annabat wələyegân. Takarse – tây wər təzyer yərbəx alyalim dâyə əsənbal a əlqim n əşşəyə (tidəqqayen, imaşşəyələr d ərrezumân – nâsân, aggay – nâsân..) idərusân fel akaraz n əşkan wan yaryarân dâyə nâbtənlân əşkan win daşi.

Ənnəsixatân tâhâ tənfa dâyə əzayəz wan əsədwəl n əşkan :

1. esənnəfrən ən tədəqqayen tin asənbal yofâ fel əgin əşkan tədawla molât, tətrabât ;
2. Yofa ad əntəlân ayalak annabat – nâsân yur yafet dəffər konakân win əssəxatnin yassola akonak amadal.
3. Awa wər tənbelâm, yofa ad təkəsâm yel wan bennan yeylayân tigiwa, təyəzâm ârât n âbatol fel a dâyə -as idâwân aman

4. Tazzagrât n əlmukrazân tēhâ ger 1,5 ar 3,0 cm, tēlkâm i əzzənəf n əšək, tagwart – net
5. Igət ən tələqqayen (4 ar 5) dâŷ ak əgbəd, yolkâm i əzzənəf əd təllagit – net dâŷ təŷəlift – net, anabal – net yola d wan aman;
6. Dəffər tanazra, as awədân nezeran 10 cm, yofa ad tan – təŷməŷsəŷân;
7. Awatay wa yazzarân, əkkəsât yəl meŷ bənyut ta dəffər tadawla n əškan, šiyŷât ta təŷbayât agbəd wan algaz, təkədâm I Iŷsudân win du – tətâwây sâmade, tawawarâm aləmmuz fel ad yədəy azzal n amadal dâŷ tizarat ən tadawla ;
8. Dəffər tadawla, ənkədât fel mad-ənkadân erəwan ilədlidan ən nezərân meŷ əcein – tân kudarân d awa dər – olân.